

ДОБРОВІЛЬНА ПОЖЕЖНА ОХОРОНА – МИНУЛЕ ЧИ МАЙБУТНЄ?

Упровадження цілої низки нормативно-правових актів щодо обмеження проведення контрольних заходів на об'єктах господарювання загнали у глухий кут наглядові органи та практично скасували систему проведення пожежно-технічних обстежень і перевірок, що у свою чергу призвело до погіршення оперативної обстановки в країні.

Так, кількість пожеж, що сталися впродовж минулого року, збільшилася на 12 відсотків, у цих пожежах загинуло 1,8 тисячі осіб, у т. ч. 65 дітей. Сьогодні за статистикою в країні щодобово виникає 250 пожеж, 5 чоловік гине та 4 травмується, знищується 70 будинків та 15 одиниць техніки, безповоротно втрачається понад 20 млн гривень – це майже найгірші показники порівняно з іншими державами.

Виникає питання – що ж робити?

Сьогодні дуже часто лунають заклики щодо термінової заміни державних наглядових органів у сфері пожежної безпеки приватними структурами, у тому числі страховими компаніями. Пропонується здійснити перехід до системи, де прийняття самостійного рішення з визначення суми страхових внесків буде покладатися на того ж тільки приватного інспектора. Боїмося, що такий перехід призведе до нових сплесків злочинних підробок та корупційних діянь.

На наш погляд, одним із перспективних рішень зазначеної проблеми є повернення до Держпожнадзора, який вдало існував у нашій країні десятки років. До речі, структура апробована, має адекватну нормативно-правову базу та налагоджену систему управління.

Друге вирішення – створення (як альтернатива державним наглядовим органам) повноцінних підрозділів місцевої добровільної пожежної охорони та служб пожежної безпеки суб'єктів господарювання (далі – ДПО та СПБ), які будуть здійснювати контрольні функції щодо запобігання аваріям, пожежам та іншим надзвичайним ситуаціям у районі обслуговування, а також нести всебічну відповідальність за організацію профілактичної роботи у населених пунктах та на об'єктах господарювання.

Є також пропозиції щодо створення добровільної пожежної охорони як суб'єкта наглядової діяльності. Свого часу така структура існувала в Україні за радянських часів: на кожному підприємстві на постійній основі діяла добровільна пожежна дружина, у колгоспах – пожежно-сторожова охорона. Зазначені формування оснащувалися спеціальною пожежною технікою та мали право на проведення пожежно-профілактичної роботи в районі обслуговування.

Сьогодні в Україні дуже активно йде процес реформування місцевого самоврядування та децен-

тралізація влади з передачею повноважень і ресурсів на рівень територіальних громад. Будеться, на перший погляд, проста і логічна схема місцевого самоврядування, яка здатна забезпечити комфортне та безпечне існування людей у своїй місцевості.

З іншого боку, для того щоби змінити не тільки систему управління, а й, за великим рахунком, сам уклад життя, замало одного лише бажання чи політичного рішення. Для того щоб процес дійсно розпочався, необхідно, у першу чергу, створити механізми щодо їх реалізації, а також мати відповідну законодавчу і нормативно-правову базу для вирішення цілої низки організаційних проблем.

Хто сьогодні може відповісти на такі питання:

- Який необхідно встановити режим роботи для підрозділів та працівників ДПО та СПБ?
- Хто буде фінансувати, купувати пожежну техніку та надавати їм соціальні гарантії?
- Як провести розрахунки нормативної кількості працівників ДПО та СПБ для забезпечення пожежної безпеки в районі обслуговування?
- Де і за який рахунок буде здійснюватися їх підготовка та перепідготовка?
- На якій підставі та як буде запроваджено механізм організації і проведення обстежень суб'єктів господарювання з боку працівників ДПО та СПБ?
- Хто буде здійснювати контроль за діяльністю зазначених підрозділів?

При ознайомленні з організацією роботи ДПО міста Бориспіль виникло ще більше питань. Так, її начальник у цьому році не зміг оприбуткувати пожежну машину, яку йому хотіли подарувати німецькі колеги через те, що його ДПО є приватною організацією, з цієї ж причини добровольці не змогли на свої пожежні машини поставити мигалки та спеціальні реєстраційні номери, отримати посвідчення та шляхові листи. Крім цього, начальник гарнізону не має права навіть визначити їм район виїзду для гасіння пожеж.

У цьому році науковцями Українського науково-дослідного інституту цивільного захисту та Інституту державного управління у сфері цивільного захисту розпочато науково-дослідну роботу за темою «Проведення дослідження та розробка проекту рекомендацій працівникам МПО та ДПО для здійснення заходів із запобігання виникненню пожеж і організації їх гасіння».

Дослідження показали, що для забезпечення повноцінної роботи цих підрозділів, у першу чергу, необхідно мати правові підстави щодо їх існування та фінансування, функції та повноваження, режими роботи та інші критерії діяльності.

Наприклад, у нормативно-правовому акті відповідного рівня (закон, постанова, настанова), повинно бути конкретно прописано, що «...чисельність, склад, порядок роботи, права та обов'язки, соціальні

гарантії та інші питання діяльності підрозділів ДПО та СПБ оформляються рішеннями адміністрації, суб'єктом господарювання або територіальною групою з урахуванням пожежної небезпеки та природно-техногенних загроз для життєдіяльності населення території обслуговування».

Механізм безпосередньої діяльності підрозділи МПО та ДПО повинен регулюватися документом рівня Настанови, затвердженої МВС України та погодженої з Міністерством юстиції України.

Настанова повинна передбачати загальну організацію роботи підрозділів ДПО та СПБ, підпорядкування та звітування, права та обов'язки працівників, включаючи режим роботи, організацію несення служби та пожежегасіння, механізми проведення моніторингу протипожежного стану, алгоритми обстежень та перевірок, порядок здійснення агітації та пропаганди, впровадження заходів адміністративного впливу, розслідування пожеж тощо.

Також немає таємниці, що ефективна робота будь-якого суб'єкта управління у багатьох випадках залежить від штатної чисельності працівників, зайнятих у виконанні зазначених завдань.

Сьогодні, на жаль, немає жодного нормативного документа, який би регламентував граничну чисельність працівників підрозділів державної, місцевої, добровільної або відомчої пожежної охорони для здійснення контрольно-наглядової та пожежно-профілактичної роботи в районі обслуговування.

Також немає розрахунку часу та необхідних працевитрат для проведення пожежно-технічних обстежень і перевірок об'єктів господарювання, установ та організацій.

Відсутність нормативів щодо регламенту робіт не дає можливості створити типову структуру та окреслити функції працівників зазначених підрозділів. Сьогодні все базується на загальному терміні «проведення профілактичної роботи у повному обсязі».

За таких умов неможливо ні організувати управління зазначеною системою, ні встановити регламенти проведення контрольних заходів. До того ж втрачається сенс для здійснення профілактичних функцій і проведення перевірок та обстежень у районі обслуговування.

На мою думку, для вирішення зазначеної проблеми необхідно на законодавчому рівні прийняти нормативний документ, який буде регламентувати організаційну структуру підрозділів ДПО та СПБ з встановленням граничної чисельності працівників щодо здійснення пожежно-профілактичних робіт.

І на останок хочемо зауважити, що головним аспектом управлінського процесу щодо забезпечення функціонування підрозділів ДПО та СПБ є створення раціональної організаційної структури з технічним, економічним та правовим підґрунтям, визначеними загальними цілями, правами та обов'язками виконавців, підбором та розстановкою фахівців з необхідними навичками та кваліфікацією.

І. О. Васильєв,

кандидат юридичних наук,

професор кафедри профілактики пожеж

А. М. Хамхіль,

фахівець із взаємодії зі ЗМІ

Інституту державного управління у сфері

цивільного захисту